

Bußdisziplin: Որ ոչ կարող էք հաղորդել եւ առ դուրս էք՝ աղօթեցէք, d. h. Qui non estis capaces participandi et ad portas estis, orate, und das ist das ursprüngliche.

21. Sowohl in der armenischen wie auch in der byzantinischen Liturgie und überhaupt in allen orientalischen Liturgien lautet der übliche Gruß — gerichtet vom Zelebranten an die anwesenden Gläubigen: Խաղաղութիւն ամենեցուն — Ειρήνη πάσι — das ist aber der liebeleiche Gruß des Herrn (s. Lukas. 24, 36; Joh. 20, 19 und 26, vgl. auch 1. Pet. 5, 14; 3. Joh. 15), was auf den altjüdisch-israelitischen Gruß ִשְׁלָמִים oder ִשְׁלָמִי (s. Jud. 6, 23; 19, 20; Dan. 10, 19; Gen. 43, 23. vgl. auch 2. Esras 4, 17; 5, 7) zurückgeht.

22. Auch der „Abschiedsgruß“ — ebenfalls gerichtet vom Zelebranten an die Gläubigen: Օրհնեալք եղերուք ի շնորհաց Ս. Հոգւոյն. երբայք խաղաղութեամբ եւ Տէր եղիցի ընդ ձեզ ընդ ամենեւեան (դ). ամէն, d. h. Benedicti sitis gratia Spiritus Sancti! Abite in pace et Dominus sit cum omnibus vobis! Amen! in der byzantinischen Liturgie ein-

fach: 'Εν ειρήνῃ προέλθωμεν, ist ebenfalls biblisch-alttestamentlich: ִשְׁלָמִים ִשְׁלָמִי (Jud. 18, 6).

23—24. Zu diesem alttestamentlichen „Friedensgruß“ gesellt sich der „Gnaden-Gruß“ oder „-Wunsch“: Ծնորհք, սէր եւ սուտուածային սրբարար զօրութիւն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն սրբոյ եղիցի ընդ ձեզ ընդ ամենեւեան, d. h. Gratia, amor et divi a sanctificans potentia Patris et Filii et Spiritus Sancti sint cum omnibus vobis. Die byzantinische Liturgie, mit der an dieser Stelle die armenische im Hauptgedanken übereinstimmt, zitiert wörtlich 2. Kor. 13, 12 — also ein echt paulinisches Erbgut. Vielleicht gilt dasselbe auch für den dritten „Gruß“ oder „Wunsch“ der „Erbarung“: Եւ եղիցի ոգորմութիւն մեծիս Աստուծոյ եւ փրկչիս մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ընդ ամենեւեան. So wörtlich auch die byzantinische Liturgie nach den Commemorationen: Καὶ ἔστα τὰ ἐλ ἐ η τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν (vgl. 1. Tim. 1, 2; 2. Tim. 1, 2 und auch Tit. 1, 4).

թիւնը: 1928ին Լ. Շանթի հետ կը մեկնի Պէյրուսի հիմ ղնելու Հայկական ձեմարանի մը. հոս կը մնայ մինչեւ իր մահը իբրեւ ուսուցիչ Հայ լեզուի եւ գրականութեան:

Աղբալեան գրականութեան ասպարէզ կը մտնէ 1897ին իբրեւ գրական քննադատ «Մուրճ» ամսագրի: Կ'աշխատակցի «Մշակ»-ի, «Վտակ»-ի, «Չանգակ»-ի, «Հորիզոն»-ի եւ այլ պարբերագրերու: Իր խմբագրութեան տակ լոյս կը տեսնէ «Նոր Հոսանք» ամսագիրը: Ան լուրջ եւ կարող գրական-քննադատի համբաւ վայելեց: Գիտէր վեր հանել սկսնակ հեղինակներու մէջ իսկ տաղանդ եւ քաջալերել զանոնք: Իրեն կը պարտի մանաւանդ Եղիշէ Չարենց իր լայն ժողովրդականութիւնը: Բազմաթիւ են իր գրչէն յօդուածները. դժբախտաբար չձգեց ստուար ինքնուրոյն աշխատութիւն:

Աղբալեան երեւան բերաւ խոր հմուտութիւն հայ լեզուի, ընտիր ոճ եւ գրական ճաշակ: Ան ունէր գեղեցիկ եւ հմայիչ արտայայտուելու շնորհքը թէ՛ գրով եւ թէ՛ բանիւ: Գիտէր մոզել իր ունկնդիրները,

նոյնիսկ լուրջ դասախօսութիւններու ատեն: Իր կեանքի վերջին քառորդին նուիրուեցաւ Սայաթ-Նովայի ուսումնասիրութեան:

Կը գտնենք զինքը հետամուտ նաեւ, մասնաւոր խանդով, լեզուական-լեզուագիտական հարցերու, ինքնուրոյն ճամբով: «Հանդէս Ամսօրեայ» (1926—1932), «Սիրոն» եւ «Հայրենիք ամսագիր» (1927—1930) տուին եւ «Հայրենիք ամսագիր» իր գրչէն բազմաթիւ յօդուածներ: Անոնց շարունակութիւնը կարելի է համարել «Բանասէրի յուշագիրը», լոյս տեսած Ա.—Ի.Բ. պրակներու մէջ (1937—1942, էջ 228 + 175): 1942—1947 տարիներու ընթացքին՝ Պէյրուսի, Հայ հին գրականութեան մասին խօսած իր բանախօսութիւնները, որոնք մեծ հետաքրքրութեամբ

ունկնդրուեցան, ազդակ եղան իրեն ձեռնարկելու Հայոց Գրականութեան Պատմութեան մը, որուն Ա. մասը լոյս տեսաւ «Ակօս»-ի մէջ եւ ապա առանձին հատորով («Պատմութիւն Հայոց Գրականութեան» Պէյրուսի, 1947, էջ 212, 80): Այստեղ կարելի է յիշել նաեւ իր Դասախօսութիւնները Հայ նոր գրականութեան մասին, Հայկական ձեմարանի մէջ, որոնք գրի առնուած են իր աշակերտներէն:

Աղբալեանի գրական արտադրութեանց գրեթէ ամբողջական ցանկը տուած է Հ. Յ. Մըսրբեան «Ակօս» պարբերականի մէջ (ԻԳ., էջ 102—115), ուր կ'առաքենք մեր ընթերցողները:

Հ. Ա. Ա.

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
(Ուղարկուած Խմբագրութեանս):

Armand J.-Bédvonis, Sémiramis et Ara le bel. Paris, Les presses Universelles. Տպ. M. A. P.-Avignon, 1947, 80, p. 112.

Der Nersessian Sirarpie, Armenian and the Byzantine Empire. A brief study of armenian art and civilization. Preface by Henri Grégoire. Cambridge Mass. 1945, 80, XXI + 148 + XXXII pp.

Erhorn I. Dr., Kaukasien. Berlin, Druck: Paß & Garleb, 1941? 80, p. 80.

Havers Wilhelm, Neuere Literatur zum Sprachtabu. Wien 1946, 80, p. 210. [Akademie der Wissenschaften in Wien, Sitzungsberichte, 223. Bd., 5. Abhandlung.]

Khatchatrianz J., Armenian Folk Tales. Transl. by N. Orloff, illustr. by Saryan M. Philadelphia, Colonial House, 1946, 80, p. 141.

Kogy Lorenz, Sunday Missal of the Armenian Rite with Gospels and Epistles and a treasury of Prayers. Vienna, Mekhitarists, 1947, 80, p. 248.

Misrakdjian, The bridge over Tigris River. Տիգրիս գետի հնադարեան կամուրջն: Նկար: Copyright 1933 by Dikran Spear.

Mouradian P., Les données juridiques des revendications territoriales Arméniennes. Paris, imp. Artistique, 1946, 80, p. 20.

N(ava)ssardian) Beglar, Your past will remember you... Cairo, printed at Imperial press, 1947, 80, p. 183. Գին՝ Doll. 2.—

Oudenrijn M. A. v. d., Der Apokalypse-kommentar des hl. Albert des Großen. Armenisches zu seiner Überlieferungs-geschichte. Արտասպարէի ի թերթին՝ Divus Thomas, 1944, Heft 2, S. 228—231.

— Der Traktat Յաղազս աստիճանութեանց հոգւոյն, von den Tugenden der Seele. Ein armenisches Exzept aus der Prima secundae der Summa theologica des hl. Thomas von Aquin (1337). Mit Einleitung, lateinischer Übersetzung und Glossar, herausgegeben von —. Freiburg (Schweiz) 1942, 80, S 154.— [Collectanea Friburgensia, N. F. Fasc. XXIX.]

— Eine armenische Insel im Abendland. Venedig, St. Lazzaro, 1940, 80, S. 103 + 12.

— La lettre encyclique de Jean de Qrhmay dans la „Conciliatio“ de Galanus. Nouvelle Revue de science missionnaire. 3 (1947), 25—38 (Seminar Schöneck, Reckenried, Suisse).

— Les consultations des Frères Arméniens de Saint Basile en Italie. Venetia 1940, 80, p. 143. [Orientalia Christiana Analecta 126.]

Pietschmann Viktor, Durch kurdische Berge und armenische Städte. Tagebuch der österreichischen Armenienexpedition 1914. Mit 200 Aufnahmen des Verfassers und einer Karte des Reiseweges. Wien, Adolf-Luser-Verlag, 1940, 80, S. 400.

Փիտրովսկի Բ. Բ., О происхождении армянского народа. Издательство Академии Наук армянской ССР. Ереван, 1946, 80, 36, цена 3 Р.

ՄԵՀՈՒՆՆ ԶՈՒՆՉՔԸ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԸՍԳՈՐԵՋԻ ՎՐՈՅ
† ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱՂԲԱԼԵԱՆ
(1873—14 ՕԳՈՍՏՈՍ 1947)

Համեստ ընտանիքի զաւակ էր Ն. Աղբալեան, ծնած Տփղիս 1873ին: Տեղւոյն ծխական դպրոցը իր ստաջին կրթութեան վայրը կ'ըլլայ: Իր ուսումը կը շարունակէ Էջմիածին, Գէորգեան ձեմարանը, ապա Պետերբուրգի, Սորպոնի ու ժընեւի համալսարանները, հետամուտ մասնաւորապէս գրականութեան: 1900ի շրջաններուն ուսուցչի պաշտօնով կը հրաւիրուի Թաւրիզի հայկական դպրոցը. քանի մը տարի յետոյ Տփղիսի Ներսիսեան վարժարանը: 1919—1920 Երեւանի մէջ վարեց Հանրային կրթութեան նախարարի պաշտօնը. իր օրով բացուեցաւ Աղբալեանի դպրոցի մէջ հայկական ստաջին Համալսարանը: Ժամանակներու բերումով կը գտնենք զինքը Պարսկաստան, ապա դարձեալ Փարիզ եւ 1922ին Աղբալեանի, ուր պիտի վարէ Ազգ. վարժարանի անօրէնու-